

„Narodne novine“, broj 40/07. i 71/14.

PRAVILNIK O ZAŠTITI RADNIKA OD RIZIKA ZBOG IZLAGANJA AZBESTU

lanak 1.

1. Ovaj Pravilnik ima za cilj zaštitu radnika od rizika za njihovo zdravlje, uključujući i prevenciju takvih rizika koji nastaju ili bi mogli nastati od izlaganja azbestu na radu. On postavlja granice vrijednosti i druge posebne zahtjeve.

lanak 2.

Za potrebe ovog Pravilnika »azbest« označava sljedeće vlaknaste silikate:

azbest aktinolit, CAS br. 77536-66-4,
azbest grinerit (amozit), CAS br. 12172-73-5,
azbest antofilit, CAS br. 77536-67-5,
krizotil, CAS br. 12001-29-5,
krokidolit, CAS br. 12001-28-4,
azbest tremolit CAS br. 77536-68-6.

lanak 3.

1. Odredbe ovog Pravilnika odnose se na aktivnosti u kojima su radnici tijekom rada izloženi ili mogu biti izloženi prašini koja nastaje od azbesta ili materijala koje sadrže azbest.
2. U slučaju bilo kakve aktivnosti kod koje je vjerojatan rizik izlaganju prašini koja nastaje od azbesta ili materijala koji sadrže azbest poslodavac u skladu s odredbama Pravilnika o izradi procjene opasnosti mora procijeniti rizik na način da utvrdi prirodu, stupanj te trajanje izlaganja radnika prašini koja nastaje od azbesta ili materijala koji sadrže azbest. Procjenu rizika poslodavac mora redovno revidirati i dopunjavati u skladu s promjenama koje bi mogle utjecati na izloženost radnika.
3. Ukoliko je izloženost radnika povremena i niskog intenziteta, te kada je iz rezultata procjene rizika vidljivo da neće biti prekoračenja granica vrijednosti izloženosti u zraku radnog prostora, neće se primjenjivati članci 5., 19. i 20. kada se radi o:
 - kratkotrajnim povremenim poslovima na održavanju pri kojima se rukuje samo s nedrobljivim materijalom,
 - odstranjivanju bez uništavanja nerazgrađenih materijala kod kojih su vlakna azbesta vrsto povezana u matricu,
 - inkapsulaciji ili pakiranju materijala koji sadrže azbest, a u dobrom su stanju,
 - ispitivanjima zraka, te skupljanju uzoraka zbog provjere sadrži li neki materijal azbest.
4. Nakon konzultacije sa socijalnim partnerima i stručnjacima za područje medicine rada donijet će se praktične smjernice za određivanje povremene izloženosti te izloženosti niskog intenziteta iz točke 3.
5. O procjeni rizika iz točke 2. poslodavac se mora konzultirati s radnicima i/ili povjerenicima radnika za zaštitu na radu u skladu s odredbama Zakona te Pravilnika o izradi procjene opasnosti.

lanak 4.

Poslodavac ne smije rasporediti mlade radnike, trudnice i dojilje na radna mjesta gdje bi mogli biti izloženi prašini azbesta ili prašini materijala koji sadrži azbest.

lanak 5.

1. Najmanje osam dana prije početka radova iz članka 3. stavka 1. poslodavac mora nadležnom tijelu inspekcije rada poslati prijavu o obavljanju radova s azbestom:

Prijava mora posebice sadržavati podatke o:

- lokaciji radilišta,
 - vrsti i količini azbesta koji se koristi ili kojim se rukuje,
 - aktivnostima i postupcima koji se vrše,
 - tome da je izrađena procjena rizika iz članka 3. točke 2.
 - broju uključenih radnika,
 - tome da su radnici koji su uključeni prošli zdravstveni nadzor i da su nalazi bili uredni
 - datumu početka i trajanja radova,
 - mjerama koje se poduzimaju za ograničavanje izloženosti radnika azbestu.
2. Radnici i/ili njihovi povjerenici za zaštitu na radu moraju imati pristup dokumentima koji su predmetom prijave njihovog poduzeća.
3. Nova prijava se mora poslati u slučajevima kad promjene radnih uvjeta mogu značajno utjecati na povećanje izloženosti prašini azbesta ili materijala koji sadrže azbest.

lanak 6.

1. Zabranjuje se primjena azbesta tehnologijom prskanja kao i radni postupci koji uključuju materijale niske gustoće (manje od 1 g/cm³) za izolaciju i zvučnu izolaciju, a sadrže azbest.

2. Zabranjuju se aktivnosti pri kojima su radnici izloženi vlaknima azbesta prilikom vađenja azbesta ili proizvodnje i prerade azbestnih proizvoda ili proizvodnje i prerade proizvoda koji sadrže namjerno dodani azbest, uz iznimku obrade i odlaganja proizvoda koji nastaju pri rušenju ili uklanjanju azbesta.

lanak 7.

Pri izvođenju svih aktivnosti iz članka 3. poslodavac mora smanjiti izloženost radnika prašini azbesta ili materijala koji sadrže azbest na radnom mjestu na najmanju moguću mjeru i osigurati, da koncentracija azbestnih vlakana u zraku ne prelazi granicne vrijednosti iz članka 9.

U tu svrhu mora poslodavac provoditi sljedeće mjere:

- a) broj radnika koji su izloženi ili bi mogli biti izloženi ograničeni na najmanju moguću mjeru
- b) proces rada mora biti tako planiran, da pri njemu ne nastaje prašina azbesta, a ukoliko to nije moguće tako, da ne dolazi do oslobađanja prašine azbesta u zrak
- c) svi prostori i oprema za obradu azbesta moraju biti takvi, da je moguće njihovo redovno i uinkovito čišćenje i održavanje prostorija i opreme
- d) azbest ili materijale, koji sadrže azbest i stvaraju prašinu skupiti i prevažati u ambalaži koja je zatvorena, zapečaćena i označena
- e) odpatke, koji sadrže azbest, prikupljati i što je moguće prije odvoziti s radnog mjesta te odlagati u skladu s propisima zaštite okoliša

lanak 8.

1. Ovisno o rezultatima procjene rizika te radi osiguranja maksimalno dopustive grani ne vrijednosti propisane člankom 9., mora se redovno obavljati mjerenje koncentracije azbestnih vlakana u okolišu na radnom mjestu.
2. Uzimanje uzoraka mora biti reprezentativno za osobnu izloženost radnika prašini koja nastaje od azbesta ili materijala koje sadrže azbest.
3. Uzimanje uzoraka obavlja se nakon konzultacije s radnicima i/ili njihovim predstavnicima.
4. Uzimanje uzoraka može obavljati samo ovlaštena i osposobljena osoba koja posjeduje propisanu opremu za uzimanje uzoraka u skladu s propisima koji utvrđuju uvjete pod kojima pravne i fizičke osobe mogu obavljati ispitivanja u radnom okolišu. Uzete uzorke potrebno je analizirati opremom za mjerenje koncentracije vlaknastih tvari.
5. Trajanje uzimanja uzoraka mora biti takvo da je moguće ustanoviti relevantnu izloženost za razdoblje od osam sati (jedna smjena) mjerenjima ili pomoću vremenski prilagođenih izraza.
6. Za analizu se upotrebljava metoda određivanja koncentracije pomoću fazno kontrastnog elektronskog mikroskopa u skladu s preporukom Svjetske zdravstvene organizacije. Pri određivanju koncentracije azbestnih vlakana u zraku radnog okoliša, uzimaju se u obzir samo vlakna s dužinom većom od 5 µm, promjerom manjim od 3 µm i s odnosom dužina: promjer > 3:1.

lanak 9.

Poslodavac mora osigurati da u osmosatnom vremenski prilagođenom prosjeku nijedan radnik nije izložen koncentraciji azbesta u zraku većoj od 0,1 vlakna na cm³.

lanak 10.

1. Tamo gdje je prekoračena grani na vrijednost propisana člankom 9. treba utvrditi razloge prekoračenja grani ne vrijednosti, te što je prije moguće poduzeti odgovarajuće mjere za poboljšanje stanja. Rad se ne smije nastaviti na ugroženom području dok se ne poduzmu odgovarajuće mjere za zaštitu izloženih radnika.
2. Kako bi se provjerila djelotvornost provedenih mjera iz točke 1., mora se odmah izvršiti novo mjerenje koncentracije azbesta u zraku.
3. Tamo gdje se izloženost ne može smanjiti na drugi način te gdje je radi usklađenosti s graničnim vrijednostima nužno nošenje osobne zaštitne opreme za disanje, to ne smije biti trajno i za svakog se radnika treba svesti na najmanju moguću mjeru. Tijekom razdoblja rada kad je nužna uporaba takve opreme potrebno je osigurati stanke u skladu s fizičkim i klimatskim uvjetima. Također se vezano za stanke, kada je to relevantno, obavljaju konzultacije s radnicima i/ili povjerenicima radnika.

lanak 11.

1. Kada sigurnost radnika nije moguće osigurati na drugačiji način poslodavac mora radnicima osigurati osobnu zaštitnu opremu za zaštitu organa za disanje u skladu s odredbama Pravilnika o uporabi osobnih zaštitnih sredstava.
2. Osobna zaštitna oprema za zaštitu organa za disanje prije davanja radnicima na uporabu mora biti ispitana u skladu s odredbama Pravilnika o stavljanju osobne zaštitne opreme na tržište.
3. Osobna zaštitna oprema za zaštitu organa za disanje smije se stavljati i skidati samo izvan područja u kojem se oslobađa azbestna prašina.

4. Poslodavac mora osigurati pravilno iš enje, održavanje i uvanje osobne zaštitne opreme za zaštitu organa za disanje.

lanak 12.

Prije po etka radova na rušenju ili održavanju, poslodavac mora utvrditi da li postoji mogućnost da su prisutni materijali koji sadrže azbest. O mogućoj prisutnosti materijala koji sadrže azbest poslodavac mora dobiti podatke od vlasnika građevine. Kada postoji sumnja da je u materijalu odnosno građevini prisutan azbest, na radove iz prethodnog stavka se na odgovarajućim načinima primjenjuju odredbe ovog Pravilnika.

lanak 13.

1. Pri obavljanju određenih aktivnosti kao što su rušenje, odstranjivanje, popravci i održavanje pri kojima je moguće predvidjeti da će usprkos primjene preventivnih mjera biti prekoračena grani na vrijednost iz članka 9. poslodavac je dužan odrediti i provoditi sljedeće mjere zaštite radnika koji obavljaju takve radove:

- opremiti radnike odgovarajućom osobnom zaštitnom opremom za zaštitu organa za disanje i drugom osobnom zaštitnom opremom, koju radnici moraju stalno koristiti
- postaviti potrebne znakove upozorenja koji upozoravaju na opasnost od prekoračene granične vrijednosti iz članka 9.
- spriječiti širenje prašine azbesta ili prašine materijala koji sadrži azbest izvan prostorije ili radilišta

2. Prije po etka radova iz prethodne točke poslodavac se mora savjetovati s radnicima i/ili povjerenicima radnika za zaštitu na radu.

lanak 14.

1. Poslodavac mora prije po etka radova na rušenju ili prije odstranjivanja azbesta i/ili materijala koji sadrže azbest iz zgrada, konstrukcija, instalacija, uređaja, opreme ili brodova napraviti plan rada.

2. U planu iz prethodne točke poslodavac mora poduzeti odgovarajuće mjere, koje su potrebne zbog sigurnosti i zdravlja radnika. Poslodavac mora u planu rada posebice navesti:

- a) vrstu i predviđeno trajanje radova
 - b) lokaciju na kojoj će se radovi izvoditi
 - c) postupke koji će se primjenjivati jer radovi uključuju rad s azbestom ili materijalima koji sadrže azbest
 - d) karakteristike opreme koja će se upotrebljavati za:
 - zaštitu i dekontaminaciju radnika koji rade na radilištu
 - zaštitu drugih osoba, koje su prisutne ili se nalaze blizu radilišta
 - e) postupak odstranjivanja azbesta i/ili proizvoda, koji sadrže azbest
 - f) osobnu zaštitnu opremu iz članka 13. točke 1. prva alineja ovoga Pravilnika koju će osigurati ukoliko je potrebna za rad na sigurnom načinu
 - g) način na koji će dokazati, da nakon završetka radova na rušenju ili odstranjivanju azbesta na radnom mjestu ne postoji rizik zbog izlaganja azbestu
3. Poslodavac mora inspekciji rada na njegov zahtjev dostaviti plan rada iz točke 1. prije po etka radova.

lanak 15.

1. Poslodavac ne smije dozvoliti radniku rad na poslovima na kojima bi mogao biti izložen prašini azbesta ili materijala koji sadrže azbest, tako dugo dok radnik nije osposobljen za rad na siguran način.
2. Program osposobljavanja radnika mora biti takav da radnici steknu potrebne vještine i znanja glede:
 - a) osobina azbesta i njegove uinke na zdravlje te sinergisti ni u inak azbesta i pušenja na zdravlje
 - b) vrste proizvoda ili materijala koji bi mogli sadržavati azbest
 - c) postupaka, pri kojima može do i do izlaganja prašini azbesta ili materijala koji sadrže azbest te zna enje preventivnih mjera za smanjivanje izlaganja na najmanju mogu u mjeru
 - d) na ina rada na siguran na in, mjera zaštite i osobne zaštitne opreme
 - e) postupaka za postupanje u akcidentnim situacijama
 - f) zna enja zdravstvenih pregleda
3. Program naveden u to kama a) i f) provode specijalisti medicine rada.

lanak 16.

Radove na rušenju i odstranjivanju azbesta kao i radove na održavanju može obavljati pravna ili fizi ka osoba registrirana za gradnju objekata ili održavanje ure aja, pod uvjetima i na na in, utvr en propisom koji utvr uje uvjete pod kojima se mogu pri rekonstrukciji ili rušenju objekata kao i pri radovima na održavanju na objektima, instalacijama ili ure ajima odstranjivati materijali, koji sadrže azbest.

lanak 17.

1. Poslodavac mora pri izvo enju svih aktivnosti iz lanka 3. poduzeti odgovaraju e organizacijske sigurnosne mjere, kojima e osigurati, da:
 - a) su podru ja, na kojima se izvode ove aktivnosti jasno ozna ena i u skladu s propisom, koji se odnosi na sigurnosne znakove te ozna ena sa sigurnosnim znakom zabrane »pristup neovlaštenim osobama je zabranjen« te s dodatnim upozorenjem »azbestna vlakna«.
 - b) je pristup na podru ja, na kojima se izvode radovi dozvoljen samo onim radnicima, koji moraju raditi ili ulaziti na ta podru ja zbog prirode svoga posla,
 - c) je na podru jima, na kojima se obavljaju radovi, zabranjeno pušenje.
2. Poslodavac mora pri obavljanju radova iz lanka 3. ovoga Pravilnika osim mjera iz prethodnog stavka radnicima osigurati odgovaraju i prostor u kojem mogu uzimati hranu i pi e bez rizika od kontaminacije azbestnom prašinom ili materijala koji sadrže azbest.
3. Osim mjera iz to aka 1. i 2. mora poslodavac radnicima, koji obavljaju radove iz lanka 3. ovoga Pravilnika osigurati i:
 - a) primjerenu radnu ili zaštitnu odje u
 - b) da radnici mogu zamijeniti azbestom zaga enu radnu ili zaštitnu odje u istom i da radnici ne odnose zaga enu radnu ili zaštitnu odje u izvan tvrtke. Isto tako mora poslodavac osigurati pranje i iš enje zaga ene radne ili zaštitne odje e u tvrtkama koje su opremljene za tu vrstu poslova ukoliko poslodavac sam ne obavlja pranje i iš enje. U tom je slu aju potrebno zaga enu odje u prevoziti u zatvorenim kontejnerima.
 - c) odvojene garderobne prostore za radnu odnosno zaštitnu odje u te civilnu odje u
 - d) odgovaraju a mjesta za pranje, kupaonice s tuševima i toaletne prostore
 - e) odlaganje zaštitne opreme na to no odre enom mjestu i provjeravanje te iš enje zaštitne opreme nakon svake uporabe. Prije daljnje uporabe mora poslodavac osigurati popravak ili zamjenu neispravne opreme.

4. Troškovi, koji nastaju u svezi s provedbom mjera iz to aka 1., 2. i 3. ne smiju i i na teret radnika. Vrijeme tuširanja i preobla enja se ra una u radno vrijeme.

lanak 18.

1. Poslodavac mora s pisanim uputama i obavijestima osigurati da su radnici koji obavljaju aktivnosti iz lanka 3. i njihovi predstavnici obaviješteni o:

- mogu em riziku za zdravlje, zbog izlaganja prašini azbesta ili materijala, koji sadrže azbest te o riziku zbog uporabe duhanskih proizvoda
- maksimalnim grani nim vrijednostima i na inu monitoringa zraka u radnom okolišu
- higijenskim mjerama, uklju uju i pozitivne u inke na zdravlje zbog prestanka pušenja
- pravilnoj uporabi i nošenju radne ili zaštitne odje e i osobne zaštitne opreme
- posebnim preventivnim mjerama za smanjenje i spre avanje izlaganju prašini azbesta ili prašini materijala koji sadrže azbest

2. Upute i obavijesti iz predhodne to ke moraju biti postavljene na dobro vidljivim mjestima u radnim prostorijama te jasne i lako razumljive radnicima.

3. Osim mjera iz to ke 1. mora poslodavac poduzeti dodatne mjere s kojima e osigurati:

- a) radnicima i/ili njihovim predstavnicima pristup do rezultata mjerenja koncentracije azbestnih vlakana u radnom okolišu i obrazloženja navedenih rezultata
- b) upoznavanje radnika i/ili njihovih predstavnika o prekora enjima maksimalno dopuštenih koncentracija u slu aju prekora enja maksimalno dopuštenih grani nih vrijednosti iz lanka 9. što je prije mogu e te savjetovanje s radnicima i/ili njihovim predstavnicima o mjerama, koje je potrebno poduzeti ili upoznavanje radnika i/ili njihovih predstavnika o mjerama koje su bile poduzete u nužnim situacijama.

lanak 19.

1. U skladu s odredbama Pravilnika o poslovima s posebnim uvjetima rada poslodavac mora svakog radnika, koji obavlja radove iz lanka 3. ovoga Pravilnika prije po etka rada na tim poslovima uputiti na prethodni lije ni ki pregled u zdravstvenu ustanovu koja u svom sastavu ima medicinu rada ili u privatnu ordinaciju specijaliste medicine rada, kako bi se utvrdilo da li ispunjava propisane zahtjeve za rad na tim poslovima.

Lije ni ki pregled se obavlja u skladu s odredbama citiranog Pravilnika te Priloga ovoga Pravilnika, a koji obvezno uklju uje poseban pregled plu nog koša.

Ponovni pregled obavlja se najmanje svake dvije godine odnosno i prije navedenog roka kada to ocijeni za potrebno nadležni specijalist medicine rada.

Zdravstvena ustanova koja u svom sastavu ima medicinu rada ili privatna ordinacija specijalista medicine rada mora voditi i uvati zdravstvenu dokumentaciju za svakog radnika u skladu s posebnim propisima još najmanje 40 godina od prvog izlaganja radnika prašini azbesta ili materijala, koji sadrži azbest.

Ako poslodavac prekine obavljanje djelatnosti mora specijalist medicine rada zdravstvenu dokumentaciju predati Hrvatskom zavodu za medicinu rada.

Specijalist medicine rada mora savjetovati radnike o za njih primjerenom zdravstvenom nadzoru nakon prestanka izlaganja prašini azbesta.

2. Nakon lije ni kog pregleda iz to ke 1., specijalist medicine rada može savjetovati ili odrediti da se poduzmu sve pojedina ne zaštitne ili preventivne mjere, što može uklju ivati da se ne dozvoli rad radniku na poslovima na kojima bi mogao biti ugrožen izlaganju azbestu.

3. Radnicima se moraju pružiti informacije i savjeti u vezi sa svakom ocjenom njihovog zdravstvenog stanja koja se obavlja nakon prestanka izloženosti.

Specijalist medicine rada ili tijelo ovlašteno za zdravstveni nadzor radnika može navesti da se zdravstveni nadzor nakon prestanka izloženosti mora nastaviti koliko god vremena smatra da je potrebno za zaštitu zdravlja doti ne osobe. Takav kontinuirani zdravstveni nadzor provoditi se u skladu s posebnim propisima.

4. Doti ni radnik ili poslodavac mogu zahtijevati reviziju ocjena zdravstvenog stanja odre enih to kom 2., u skladu s posebnim propisima.

lanak 20.

1. Poslodavac mora voditi evidenciju radnika, koji obavljaju aktivnosti iz lanka 3. ovoga Pravilnika, koja mora uključivati podatke o vrsti i trajanju aktivnosti te stupnju izloženosti radnika.

2. Poslodavac mora specijalistu medicine rada, koji je odgovoran za zdravstveni nadzor, omogućiti uvid u evidenciju iz prethodnog stavka.

3. Svaki radnik ima pravo uvida u podatke iz evidencije iz to ke 1., koji se odnose na njega osobno.

4. Radnicima i/ili povjerenicima radnika za zaštitu na radu mora biti omogućen uvid u anonimne zbirne podatke iz evidencije iz to ke 1.

5. Poslodavac mora čuvati evidenciju iz to ke 1. etrdeset godina od dana prestanka izlaganju azbestu.

6. Ukoliko poslodavac prestane s obavljanjem aktivnosti mora evidenciju iz to ke 1. dostaviti Hrvatskom zavodu za medicinu rada.

lanak 21.

1. Sve utvr ene slu ajeve profesionalnih bolesti, koje su posljedica profesionalnom izlaganju prašini azbesta ili prašini materijala koji sadrže azbest, verificira interdisciplinarna skupina stručnjaka, koju imenuje ministar, nadležan za zdravlje.

2. O svim slu ajevima azbestoze i mezotelioma, koji su posljedica profesionalnog izlaganja prašini azbesta ili materijala koji sadrži azbest se izvješ uje Hrvatski zavod za medicinu rada u skladu s posebnim propisima, koji e voditi evidenciju utvr enih slu ajeva azbestoze i mezotelioma.

lanak 22.

S danom stupanja na snagu ovog Pravilnika prestaju vrijediti odredbe Poglavlja V. Proizvodnja i obrada azbestnih proizvoda (lanci 115. do 126.) Pravilnika o zaštiti na radu pri preradi nemetalnih sirovina (»Narodne novine« br. 10/86).

lanak 23.

Do pristupanja Republike Hrvatske u Europsku uniju glede maksimalno dopustivih koncentracija prašine azbesta u radnom okolišu ne e se primjenjivati odredbe lanka 9. ovoga Pravilnika nego odredbe Pravilnika o maksimalno dopustivim koncentracijama štetnih tvari u atmosferi radnih prostorija i prostora i o biološkim grani nim vrijednostima (»Narodne novine« 92/93).

lanak 24.

Ovaj Pravilnik stupa na snagu osmog dana od dana objave u »Narodnim novinama«.

PRILOG

PRAKTI NE PREPORUKE ZA KLINI KU OCJENU RADNIKA, PREMA LANKU 19. TO KA 1.

1. Postoje a saznanja ukazuju na to da izlaganje slobodnim vlaknima azbesta može uzrokovati sljede e bolesti:
 - asbestozu,
 - mezoteliom,
 - rak plu a,
 - rak probavnih organa.
2. Lije nik i/ili tijelo ovlašteno za zdravstveni nadzor radnika izloženih azbestu moraju biti upoznati s uvjetima odnosno okolnostima izlaganja svakog radnika.
3. Lije ni ki pregledi radnika trebaju se provoditi u skladu s na elima i praksom medicine rada. Oni trebaju uklju ivati barem sljede e mjere:
 - vo enje evidencije o radnikovoj zdravstvenoj i profesionalnoj anamnezi,
 - osobni razgovor s radnikom,
 - op i klini ki pregled, s naglaskom na prsni koš,
 - pregled plu ne funkcije (spirometrija)
4. Lije nik i/ili tijelo ovlašteno za zdravstveni nadzor trebaju odlu iti o daljnjim pretragama, kao o citološkoj pretrazi pljuva ke, rentgenskom slikanju prsnog koša ili o tomodenzitometriji, u svjetlu najnovijih raspoloživih saznanja s podru ja medicine rada.